

Kouřil, Pavel; Plaček, Miroslav

[Teresa Kiersnowska, Czersk w XIII i XIV wieku ośrodek władzy książęcej na południowym Mazowszu], [Mediaevalia archaeologica. Acta archaeologica Lodziensia Nr. 31], [Wojciech Iwańczak, Tropem rycerskiej przygody. Wzorzec rycerski w piśmiennictwie czeskim XIV wieku]

Archaeologia historica. 1987, vol. 12, iss. [1], pp. 435-437

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139728>

Access Date: 16. 10. 2024

Version: 20241016

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Práce je založena na výsledcích dlouhodobého archeologického výzkumu, který v Czorsku, jižně od Varšavy, probíhal a probíhá již od počátku našeho století. Chronologický rámec je vymezen druhou čtvrtinou 13. stol., kdy došlo k vydělení jižního Mazovska jako zvláštního údelu knížete Konráda I, a koncem stol. 14., kdy czerský hrad definitivně ztratil své postavení ve prospěch Varšavy.

Je rozdělena na dvě základní části. V první je úvodem podán nástin vytváření se středisek vlády v jižním Mazovsku (centrální hrady a druhořadá sídla) společně s politickými dějinami, poté následuje pojednání o vlastním hradu. Ten vznikl na místě staršího hradiska založeného v polovině 11. stol. (osídlení již od 7. stol.). Hrad 13. stol. využil původního valového opevnění, které zpevnil dřevěnou roštovou konstrukcí proti jeho rozesutí (analogie v Poznani, Biskupinu, Łęczyci) a uzavřel tak prostor cca 57 x 50 m. Pozůstatky poměrně husté dřevěné zástavby (srubové konstrukce kryté slámou) byly zjištěny v celém areálu, pouze románský kostel byl zděný. Po zničení (nájezdy litevské a ruské) proběhla v poslední čtvrtině 13. věku nová výstavba, respektující víceméně předchozí dispozici (zejména z vnitřní strany valu), některé stavby měly již větší rozměry. Částečně byl hrad zničen i požárem na počátku druhé čtvrtiny 14. stol., po němž nastává radikálnější přestavba a mění se i vnitřní organizace, patrně v souvislosti s přechodem podhradí na lokované město. Vzniká mohutný val skříňové konstrukce i nová honosnější budova hrázděné konstrukce částečně vsazená do valu (8,2 x 6,8m), představující věž o několika podlažích (neměla údajně funkci obrannou, nýbrž pouze obytnou a residenční). Od ní vedla přímá cesta ke gotickému kostelu, respektujícímu starší založení. Obecně ustupuje srubová technika technice kůlové (sloupové) a uplatňují se i jiné způsoby výstavby. V dalším průběhu 14. stol. se zde začíná používat cihla (křížácké vlivy), v druhé polovině vzniká zděná válcová věžice předsunutá před val; po jeho likvidaci je postavena kamenná a cihlová zeď šíře 1,5 m (vnitřek vysypán rumem), ohraničující útvar 67 x 55 m. Objevuje se i nový velký gotický dům, postavený stejnou technikou jako obvodová zeď; hrázděná věž zaniká na konci první čtvrtiny 15. stol. Dnešní ruiny jsou pozůstatky pozdně středověké fáze budované z cihel a kamene.

V dalším textu se autorka zmiňuje o ozbrojené družině a její výstroji a výzbroji, o řemeslech zjištěných na hradě (kovářství, koželužství a ševcovství, zlatnictví, kamenictví, zpracování parohoviny) a vše dokládá přehlednými tabulkami. Nechybí ani úsek zaměřený na rostlinné zbytky a pozůstatky savců, ptáků a ryb. Následuje stručnější rozbor keramiky, nožů, šperků, předmětů určených na hraní i předmětů luxusních, patřících elitní vrstvě. V závěru prvního oddílu je probráno sídelní a hospodářské zázemí hradu, jeho funkční přeměna podmíněná vznikem města i příčiny vedoucí k úpadku.

Druhá část publikace je materiálová. Je zde předložena v podstatě nálezová situace, tj. soupis a popis všech zjištěných skutečností, zejména vrstev v chronologickém sledu i s jejich náplní. Nejdůležitější a charakteristické, ale i méně často se vyskytující předměty jsou vyobrazeny (např. kovadlinka na hřebíkové hlavičce, různé části kování sedla, křesadla, forma na odlévání prstenů etc.). Uvedeny jsou rovněž nálezy z mladších časových horizontů 15.—17. stol.

Celkově lze říci, že se jedná o práci zdařilou, přínosnou i pro naše prostředí, škoda jen, že chybí soupis literatury, rejstřík a cizojazyčné resumé.

Pavel Kouřil

Mediaevalia archaeologica. Acta archaeologica Lodziensia Nr. 31. Red. A. Nadolski. Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdaňsk—Łódź, Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk 1986. 154 s., množství obr. v textu a 2 příl., francouzské resumé.

Pod redakcí předního polského historika vojenství A. Nadolského vyšel další svazek Mediaevalia Archaeologica. Proto neudivuje, že dvě studie jsou věnovány právě této oblasti. Rozsáhla je zejména práce A. Nowakowského „Arsenaly zamków krzyżackich w Prusach w latach 1364—1431“. Vychází přitom z pramenů (inventářů hradních zbrojnic) a prací německých i polských autorů a vyjímá palné zbraně zpracované V. Schmidthenem. Zbroj a zbraně byly určeny pro řádové a laické bratry, panoše, střelce a žoldnéře, takže vysoké počty nejsou tak překva-